Irina DINCĂ
(Universitatea de Vest din Timişoara)

Dificultăţi în predarea limbii române pentru arabi

Abstract: (**Difficulties in Teaching Romanian Language for Arabs**) This paper aims to present some recurrent difficulties in teaching the Romanian language for Arabic speakers. The methodological premises of this approach are offered by Error Analysis on different levels of language, correlated with Contrastive Analysis of some elements and structures from Romanian and Standard Arabic. We will select a series of elements and structures which raise problems of phonetic, morphological, syntactical, lexical and pragmatic nature in the process of comprehension and assimilation of the Romanian language by Arab students. In the presentation of each difficulty, we will pursue some steps of diagnosis, followed by some didactic strategies adequate for each situation. In this way, we will make a contrastive description of the analyzed units and structures from Romanian and Standard Arabic, we will underline similarities and differences between them and we will notice some frequent errors generated by these incongruities. In addition to this, we will propose explicative and applicative strategies for facilitating the active and conscious comprehension and assimilation of these units and structures by Arab students. At the phonetic level, we will focus on the Arab students' difficulty to distinguish some vowels, at the morphological level, the analysis will follow the paradigm of the personal pronoun in the nominative case, while at the syntactic level we will notice the Arab students' tendency to omit the copulative verb "to be" from the structure of the predicative nominal. At the lexical level, we will detect confusions generated by the similar phonetic structure of some words with different meaning in Romanian and Standard Arabic, while at the pragmatic level we will refer to the different communicative functions of some apparent semantic equivalent words in the two languages.

Keywords: Romanian as foreign language (RLS), Modern Standard Arabic (MSA), Contrastive Analysis, Error Analysis, teaching strategies

Rezumat: Această lucrare urmăreşte prezentarea unor dificultăţi recurente în predarea limbii române vorbitorilor de limba arabă. Premisele metodologice ale acestei abordări sunt oferite de analiza erorilor pe diferite paliere lingvistice, corelată cu analiza contrastivă a unor elemente şi structuri din limba română şi limba arabă standard. Vom selecta o serie de elemente sau structuri care ridică probleme de natură fonetică, morfologică, sintactică, lexicală şi pragmatică în procesul de înţelegere şi de asimilare a limbii române de către studenţii arabi. În prezentarea fiecărei dificultăţi vom parcurge câteva etape de diagnoză, urmate de câteva propuneri de strategii didactice adecvate pentru fiecare situaţie. Astfel, vom realiza o descriere contrastivă a unităţilor sau structurilor lingvistice în cauză din limba română şi limba arabă standard, vom semnala asemănările şi deosebirile dintre acestea, vom nota câteva erori frecvente generate de aceste incongruenţe şi vom propune strategii explicative şi aplicative de facilitare a comprehensiunii şi asimilării conştiente şi active a acestora de către studenţii arabi. La nivel fonetic, ne vom focaliza pe dificultatea studenţilor arabi de a distinge unele vocale, la nivel morfologic, analiza se va opri asupra paradigmei pronumelui personal în cazul nominativ, iar la nivel sintactic vom semnala tendinţa studenţilor arabi de a omite verbul copulativ *a fi* din structura predicatului nominal. La nivel lexical vom detecta confuzii generate de structura fonetică asemănătoare a unor cuvinte cu sens diferit în limba română şi limba arabă, iar la nivel pragmatic ne vom referi la funcţiile comunicaţionale diferite ale unor cuvinte aparent echivalente semantic în cele două limbi.

Cuvinte-cheie: româna ca limbă străină (RLS), araba modernă standard (MSA), analiză contrastivă, analiza erorilor, strategii de predare

BDD-A28945 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:56 UTC)

I. Premise metodologice

Acest demers îşi propune semnalarea unor dificultăţi recurente în predarea limbii române studenţilor arabi, având drept premise metodologice analiza erorilor pe diferite nivele lingvistice, corelată cu analiza contrastivă a unor structuri din limba română şi limba arabă standard. Analiza contrastivă derivă din metodologia comparatistă, urmărind mai degrabă „notarea şi descrierea similitudinilor şi diferenţelor dintre limbi decât gruparea lor genetică sau tipologică" (Krzeszowski 1990: 9). Urmărind cele cinci nivele ale analizei lingvistice din studiile contrastive pe care le propune Krzeszowski (*Ibidem*: 46), vom pune în oglindă o serie de elemente sau structuri lingvistice de natură fonetică, morfologică, sintactică, lexicală şi pragmatică din limba română şi limba arabă, pentru a semnala tipurile de dificultăţi întâmpinate de studenţii arabi în procesul de înţelegere şi de asimilare a limbii române.

Analiza dificultăţilor corespunzătoare fiecărui nivel lingvistic implică şi o etapă de diagnoză, bazată pe depistarea erorilor frecvente întâlnite în procesul de achiziţie a limbii române de către studenţii arabi. Pe această bază empirică, vom sugera o serie de strategii didactice adecvate pentru surmontarea dificultăţilor depistate. Studiile contrastive sunt reconsiderate din perspectiva analizei erorilor, prin deschiderea binomului *limbă sursă* (L1) – *limbă ţintă* (L2) spre ternarul L1 – La – L2, care să înglobeze şi *sistemul lingvistic aproximativ* al studentului, un „sistem lingvistic deviant utilizat de student în încercarea de a utiliza limba ţintă" (Nemser 1992: 55). Acest *sistem lingvistic aproximativ* sau *intermediar* (*interlanguage*) este, în termenii lui Selinker, un rezervor de erori predispuse spre *fosilizare* (Selinker 1992: 36). După Selinker, „fenomenele lingvistice fosilizabile sunt elemente lingvistice, reguli şi subsisteme" pe care vorbitorii nativi de L1 tind să le păstreze în limba intermediară (IL) în eforturile lor de a comunica în L2 (*Ibidem*). Din această perspectivă metodologică, vom depista soluţiile teoretice şi practice de evitare a *fosilizării* erorilor în procesul de achiziţie a limbii române de către studenţii arabi, în special prin formarea unei conştiinţe metalingvistice care să faciliteze comprehensiunea şi asimilarea conştientă şi activă a limbii române.

II. Consideraţii generale despre limba arabă

Distanţa lingvistică dintre limba română şi limba arabă se explică prin apartenenţa lor la două familii de limbi distincte: cea a limbilor indo-europene, respectiv cea a limbilor semitice. Studenţii arabi care învaţă româna ca limbă străină se confruntă nu doar cu o limbă cu o structură gramaticală diferită, ci şi cu un alt sistem de grafie, alfabetul latin fiindu-le cunoscut doar prin intermediul altor limbi europene studiate la şcoală (cu precădere, engleza şi franceza). Pentru a înţelege această distanţă lingvistică şi pentru a fixa reperele luate în considerare într-o analiză contrastivă, sunt necesare câteva clarificări referitoare la situaţia specială a limbii arabe în peisajul lingvistic actual.

Limba arabă nu este un sistem lingvistic unitar, ci o realitate multistratificată, având ca bază istorică limba arabă clasică, fixată în scris în secolul al VIII-lea, în textul sacru al *Coranului*, apoi riguros normată, în secolele al VIII-lea şi al IX-lea, de gramaticii arabi, ceea ce „explică în mare parte stabilitatea limbii arabe scrise, care în linii generale a rămas aproape neschimbată de la începutul erei islamice până în

BDD-A28945 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:56 UTC)

zilele noastre" (Dobrişan 2014a: 6). Araba clasică are un vocabular foarte bogat şi o gramatică pretenţioasă, fiind accesibilă unui număr redus de specialişti şi eruditi. În prelungirea acestei forme clasice s-a conturat limba arabă modernă standard sau limba arabă literară, utilizată în contexte oficiale, în şcoală, în beletristică, în mass-media. Însă, paradoxal, limba arabă literară modernă nu este „limbă maternă pentru nimeni" (Anghelescu 2000: 28), fiind de fapt „rezultatul unei achiziţii" ce „se suprapune dialectelor materne, dar nu li se substituie niciodată" (Dobrişan 2014a: 7).

Această scindare a limbii arabe într-o formă consacrată, dar neutilizată în viaţa cotidiană, şi limba vorbită, ce cuprinde o multitudine de variante dialectale, cu diferenţe considerabile între ele, l-a determinat pe Charles Ferguson să identifice în această situaţie un fenomen de „diglosie". Acesta presupune o suprapunere a unui sistem lingvistic „superior" (*high*), prestigios, fixat în scris şi studiat în şcoală, dar neutilizat în situaţiile cotidiene, şi a unui strat lingvistic oral, considerat „inferior" (*low*), reprezentat de un idiom colocvial (Ferguson, apud Anghelescu 2000: 23). Nivelul lingvistic înalt este reprezentat de „forma cea mai elocventă" a limbii arabe literare (اَللُّغَة اَلْعَرَبِيَّة اَلْفُصْحَى), pe când stratul inferior este alcătuit din multitudinea de idiomuri care alcătuiesc limba vorbită (اَللُّغَة اَلْعَامِّيَّة sau اَللُّغَة اَلدَارِجَة). E interesant de precizat că, în conştiinţa comună a arabilor, aceste variante colocviale nici măcar nu au statutul unei „limbi", fiind percepute ca fiind lipsite de structură şi de gramatică (Hall 1989: 32).

Modelul „diglosiei", ce presupune o separare tranşantă între stratul elevat şi cel comun al limbii, nu reflectă situaţia reală a limbii arabe contemporane, care prezintă „straturi intermediare" între cele două extreme, fiind vorba mai degrabă de „un «continuu» al diverselor nivele" ale limbii (Anghelescu 2000: 28). După cum subliniază Nadia Anghelescu, „aceste nivele se întrepătrund, deoarece «comutarea» de la un nivel la altul este oricând posibilă pentru vorbitorii cultivaţi" (*Ibidem*), schimbarea de cod petrecându-se de multe ori firesc, spontan şi insesizabil pentru vorbitori. Chiar şi în situaţii conversaţionale curente, se recurge tot mai des la „rezervorul lingvistic comun" (Clive Holes, apud *Ibidem*: 27) al limbii arabe moderne standard, atât pentru îmbogăţirea resurselor lingvistice limitate ale idiomurilor locale, cât şi în căutarea unui cod lingvistic unificator, în comunicarea cu arabii vorbitori de alte dialecte. În ultimele decenii, s-au făcut eforturi considerabile „în direcţia reducerii deosebirilor dintre dialecte şi limba literară" (Dobrişan 2014a: 8), iar rezultatul este vizibil în constituirea a ceea ce se numeşte „limba arabă medie, limba literară simplificată, dialectul vorbit de oamenii cultivaţi" (Anghelescu 2000: 28), o formă a limbii arabe moderne ce se dovedeşte mai accesibilă, mai permeabilă şi mai maleabilă, fiind deschisă spre nevoile lingvistice ale arabilor de azi.

III. Dificultăţi fonetice

Diferenţele considerabile dintre sistemul vocalic din limba arabă standard (şi variaţiile lui dialectale) şi sistemul vocalic al limbii române creează o serie de dificultăţi specifice în învăţarea limbii române de către studenţii arabi. O privire contrastivă a celor două modele articulatorii ale vocalelor clarifică posibilele surse ale acestor dificultăţi, iar cunoaşterea preliminară a erorilor frecvente generate de aceste diferenţe

BDD-A28945 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:56 UTC)

poate să ofere soluţii de preîntâmpinare şi de evitare a unor astfel de ezitări în scrierea şi pronunţarea vocalelor româneşti.

Sistemul vocalic al limbii arabe standard este mai redus cantitativ şi mai fluctuant decât corespondentul lui din limba română literară. Metodologic, vom îmbina succintele prezentări descriptive cu o abordare contrastivă adecvată a celor două sisteme vocalice.

Doar trei foneme din sistemul vocalic al limbii române se regăsesc în sistemul vocalic al limbii arabe literare, (/a/, /i/, /u/). Vocala închisă anterioară nerotunjită **i** şi cea închisă posterioară rotunjită **u** au aproximativ acelaşi loc de articulaţie şi acelaşi grad de apertură în ambele limbi. Vocala **a** este centrală în sistemul vocalic românesc, pe când în sistemul vocalic al limbii arabe moderne standard locul ei este uşor descentrat, uşor deplasat spre extremitatea anterioară (pronunţarea lui ا şi mai ales a vocalei scurte َ e mai apropiată de **e** decât e **a**-ul românesc). În plus, în limba arabă fonemul /a/ are diverse alofone poziţionale şi dialectale, punctul lui de articulare variază considerabil, ajungând uneori aproape la forma /**æ**/ în preajma consoanelor non-emfatice, respectiv /**o**/ în proximitatea celor emfatice (Abu-Chacra 2007: 14). Astfel, َ se pronunţă /**æ**/ după consoana ك, în cuvântul كَلْب (/k**æ**lb/, „câine”), respectiv /**o**/ după consoana ق, în cuvântul قَلْب (/q**o**lb/, „inimă”) (*Ibidem*).

Din **perspectivă cantitativă**, limba arabă standard prezintă distincţia dintre cele trei vocale lungi (/a:/, /i:/, /u:/) şi cele trei vocale scurte (/a/, /i/, /u/), spre deosebire de limba română, care, după cum observă Iorgu Iordan, „nu face deosebire între foneme după cantitatea lor, adică după durata rostirii lor” (Iordan 1962: 153). Doar vocalele lungi sunt marcate prin litere specifice (ا, ي, و), denumite şi „litere de prelungire” (حُرُوفُ اَلْمَدِّ) (Dobrişan 2014a: 24), pe când vocalele scurte sunt invizibile, nu au corespondent grafic în alfabetul limbii arabe (Ryding 2005: 30). Vocalele scurte nu sunt considerate „litere” (حُرُوف), ci „mişcări” (حَرَكَات), care fac legătura între consoane (*Ibidem*). Ele sunt totuşi transcrise, în *Coran* şi în manualele şcolare, prin diacritice specifice aşezate deasupra sau dedesubtul consoanelor care le preced: َ, ِ, ُ. Astfel, lui ا (أَلِيف) – /a:/ – îi corespunde semnul diacritic َ (فَتْحَة) – /a/ –, litera ا fiind considerată „sora lui ” (أُخْتُ اَلْفَتْحَة). Similar, lui ي (ياء) – /i:/ – îi corespunde semnul diacritic ِ (قَسْرَة) – /i/ –, litera ي fiind considerată „sora lui ِ” (أُخْتُ اَلْقَسْرَة), iar lui و (وَاوْ) – /u:/ – îi corespunde ُ (ضَمَّة) – /u/, litera و fiind denumită „sora lui ُ” (أُخْتُ اَلضَمَّة) (Caspari 1896: 10).

O largă paletă de erori de pronunţie şi, în special, de transcriere a unor cuvinte din limba română de către studenţii arabi îşi are rădăcinile în aspectul cantitativ al sistemului vocalic din limba arabă. Întrucât doar vocalele lungi sunt notate prin litere, mulţi studenţi arabi care învaţă limba română manifestă tendinţa de a omite scrierea vocalelor, cu precădere în silabele scurte, neaccentuate. Astfel, sunt ocurente erori de tipul: **universtate*, **medcină* etc.

În ceea ce priveşte **aspectul calitativ**, studenţii arabi care învaţă limba română întâmpină dificultăţi care decurg din variaţiile de pronunţie ale aceleiaşi litere sau ale aceluiaşi semn diacritic din sistemul vocalic al limbii arabe. Fluctuaţiile de pronunţie sunt considerabile în şi între dialectele specifice limbii arabe colocviale, însă chiar şi în sistemul mult mai riguros al limbii arabe standard există suficiente nuanţe ale aceluiaşi fonem vocalic. După cum subliniază Nicolae Dobrişan, diacriticele din limba arabă (حَرَكَات) notează „doar regiuni articulatorii, în practică, în raport cu ambianţa consonantică şi cu rostirea regională specifică, existând variaţiuni de timbru, care însă

BDD-A28945 © 2018 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:56 UTC)

nu au avut nicio importanţă pentru sens. În vecinătatea emfaticelor, de pildă, ***a*** tinde spre ***ă***, ***i*** tinde spre ***e***, iar ***u*** tinde spre ***o***" (Dobrişan 2014a: 23). De aici decurge greutatea de a asocia constant şi biunivoc o anumită literă cu fonemul ce îi corespunde în limba română, cu toate că în limba română distanţa dintre alofone nu este atât de mare ca în limba arabă.

Patru foneme din sistemul vocalic românesc nu au corespondent în sistemul vocalic al limbii arabe literare: vocala centrală semideschisă /ă/, vocala centrală închisă /â/, vocala anterioară semideschisă /e/ şi vocala posterioară semideschisă /o/. Primele două foneme sunt inexistente în limba arabă (atât în forma ei standard, cât şi în variaţiile ei regionale), pe când ultimele două sunt alofone poziţionale ale celor trei foneme fundamentale din limba arabă standard sau se regăsesc în sistemul fonetic al multor variante dialectale ale arabei colocviale, ca urmare a transformării diftongilor /ai/ şi /au/ în vocalele lungi /e:/, respectiv /o:/.

Diftongul /ai/ din limba arabă standard, redat grafic prin semnul diacritic ˊurmat de litera يْ, precum în cuvântul بَيْت („casă"), se transformă în multe dialecte ale limbii arabe în vocala semideschisă anterioară /e:/ – sau /e/, când aceasta este urmată de două consoane, ca în بَيْتنا („casa noastră") (Gairdner 1925: 40). Astfel, aceeaşi literă, ي, poate să redea două foneme diferite, /i:/ precum în cuvântul فِيل („elefant"), respectiv /e:/, precum în cuvântul بَيْت („casă"). Această suprapunere fonetică într-un singur semn grafic a fonemelor /e/ şi /i/ în limba arabă e o posibilă explicaţie pentru confundarea recurentă a literelor **e** şi **i** până în etape avansate în procesul de achiziţie a limbii române de către studenţii arabi. Astfel, am întâlnit, în special în silabele neaccentuate, o frecventă transcriere grafică a fonemului /e/ prin litera **i**, precum în cuvintele: **fi**i**ricit*, **gri**i**şit*, **spi**i**cial*, **fi**i**licitări*, **di**i**licios*, **oami**i**ni* etc., dar, în aceeaşi măsură, şi reversul, transcrierea fonemului /i/ prin litera **e**, precum în cuvintele: **de**e**mineaţă*, **fame**e**lie*, **intel**e**gentă* sau *****e****nteligentă*, **de**e**stracţie* etc.

Similar, diftongul /au/ din limba arabă standard, redat grafic prin semnul diacritic ˊurmat de litera وْ, precum în cuvântul نَوْم („somn"), se transformă în multe dialecte ale limbii arabe în vocala semideschisă posterioară /o:/ – sau /o/, când aceasta este urmată de două consoane, ca în نَوْمنا („somnul nostru") (*Ibidem*: 42). Astfel, ca şi în cazul lui ي, aceeaşi literă, و, poate să redea două foneme diferite, /u:/ precum în cuvântul نُور („lumină"), respectiv /o:/, precum în cuvântul نَوْم („somn"). Această suprapunere fonetică într-un singură literă a fonemelor /o/ şi /u/ în limba arabă e o posibilă explicaţie pentru confundarea recurentă a literelor **o** şi **u** până în etape avansate în procesul de achiziţie a limbii române de către studenţii arabi. Astfel, am întâlnit, în special în silabele neaccentuate, o frecventă transcriere grafică a fonemului /o/ prin litera **u**, precum în cuvintele: **frum**u**asă*, **s**u**ţie*, **l**u**cuinţă*, *****u****bosit*, **profes**u**ară* etc., dar, în aceeaşi măsură, şi reversul, transcrierea fonemului /u/ prin litera **o**, precum în cuvintele: **fr**o**mos*, **p**o**nct*, **p**o**tere*, **am**o**zant*, **j**o**mătate*, **c**o**loare* etc.

Aceste erori funcţionează pe aceeaşi schemă, a utilizării interşanjabile a celor două vocale din perechile e – i, respectiv o – u. Aceste confuzii au o bază obiectivă, explicabilă prin mecanismele fonetice din L1 a studenţilor arabi, iar scenariul didactic în acest caz trebuie să includă strategii de depăşire a acestor dificultăţi recurente, pentru a evita fosilizarea lor. Dacă în majoritatea manualelor de română ca limbă străină se insistă pe diferenţierea fonetică a vocalelor din seria a – ă – â, care ridică în general

BDD-A28945 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:56 UTC)

probleme studenţilor străini, nu se acordă atenţie dubletelor e – i şi o – u, care generează confuzii specifice studenţilor arabi. De aceea, în cazul acestora, este necesară crearea unor exerciţii special concepute pentru preîntâmpinarea sau depăşirea dificultăţilor cu care se confruntă acest grup de studenţi. Printre posibilele soluţii se numără rezolvarea unor exerciţii audio care să ajute la diferenţierea fonemelor **e** şi **i**, respectiv **o** şi **u** şi la transcrierea lor corectă, înregistrarea audio a lecturării de către studenţi a unor texte scurte care conţin cuvinte cu aceste foneme, utilizarea unor jocuri interactive şi competitive prin care studenţii să-şi autocorecteze erorile de citire şi scriere a cuvintelor problematice din această perspectivă etc.

IV. Dificultăţi morfologice

Pentru a ilustra dificultăţile morfologice cu care se pot confrunta studenţii arabi care învaţă româna ca limbă străină, ne vom focaliza pe problemele pe care le-am sesizat în asimilarea paradigmei pronumelui personal la cazul nominativ. În acest caz, paradigma pronumelui personal din limba română prezintă o serie de similitudini cu modelul corespondent din limba arabă modernă standard. În primul rând, ambele serii paradigmatice prezintă categoriile gramaticale de persoană, gen şi număr, cu diferenţa că paradigma pronominală din arabă este mai bogată flexionar, incluzând şi forme de dual pentru persoana a II-a şi a III-a, precum şi forme de feminin pentru persoana a II-a singular şi plural.

Categoria persoanei implică un sistem de opoziţii similar cu cel din limba română, în care persoana I indică „locutorul (eu, noi)", persoana a II-a „alocutorul (tu, voi)", iar persoana a III-a „cea de-a treia instanţă discursivă (nonlocutor, nonalocutor: el/ ea, ei/ ele)" (GALR1 2008: 195). Similar, pronumele personal din limba arabă standard „are trei persoane: persoana I, numită de autorii arabi المُتَكَلِّمُ «cel care vorbeşte», persoana a II-a, numită المُخاطَبُ «cel căruia i se vorbeşte» şi persoana a III-a numită الغَئِبُ «cel care este absent»" (Dobrişan 2014b: 202). Diferenţele apar în ceea ce priveşte celelalte două categorii gramaticale, sistemul flexionar al pronumelui personal în arabă incluzând, în plus faţă de sistemul românesc, formele de dual أَنْتُمَا (la persoana a II-a) şi هُمَا (la persoana a III-a), precum şi formele de persoana a II-a feminin singular (أَنْتِ) şi feminin plural (أَنْتُنَّ).

În mod surprinzător, dificultăţile studenţilor arabi în asimilarea paradigmei pronumelui personal românesc nu provin din această zonă de deosebiri majore, poate şi pentru că formele suplimentare din limba arabă se dovedesc a fi „fenomene convergente", plasate de Rod Ellis într-o poziţie relativ joasă pe o scară ierarhică a dificultăţilor (Ellis 1995: 26). Astfel, aceste forme diferenţiate ale pronumelui personal din limba arabă se dovedesc coalescente în limba română: formele de persoana a II-a masculin şi feminin, atât la singular (***tu***, care include atât forma masculină أَنْتَ, cât şi pe cea feminină أَنْتِ), cât şi la plural (***voi***, care poate fi echivalat atât cu forma masculină أَنْتُم, cât şi cu cea feminină أَنْتُنَّ), precum şi formele de dual şi de plural (***voi*** înglobând semantic şi dualul exprimat în arabă prin أَنْتُمَا, iar ***ei/ ele*** cuprinzând semantic şi ideea de dual redată în arabă prin forma هُمَا).

Paradoxal, o serie de dificultăţi întâmpinate de studenţii arabi în asimilarea paradigmei pronumelui personal îşi au originea într-o zonă în care cele două sisteme

BDD-A28945 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:56 UTC)

morfologice sunt asemănătoare, şi anume cea a pronumelui personal de persoana a III-a singular şi plural. Ambele paradigme prezintă opoziţia de gen la persoana a III-a singular (***el*** – هُوَ şi ***ea*** – هِيَ) şi plural (***ei*** – هُم şi ***ele*** – هُنَّ). Cu toate că, după cum se observă, există dubletul feminin – masculin la persoana a III-a singular şi plural în arabă şi corelaţia cu echivalentele din limba română ar trebui să se facă automat, am observat frecventa confuzie între ***el*** şi ***ea***, respectiv ***ei*** şi ***ele***. Astfel, se produc adesea derutante inversiuni referenţiale, dublate de dezacordurile aferente, precum în: **El este foarte frumoasă.* (***el*** → *fata*), **Ea nu este atent.* (***ea*** → *băiatul*) sau **Ei sunt mai ordonate decât ele.* (***ei*** → *femeile*, ***ele*** → *bărbaţii*).

Posibilele explicaţii pentru apariţia unor astfel de erori în timpul procesului de învăţare a limbii române de către studenţii arabi pot fi căutate atât în interferenţele cu L1 (limba arabă), cât şi în structura internă a L2 (limba română). Pe de o parte, inversiunea ***el – ea*** poate să se justifice prin faptul că fonemul terminal /a/, prezent în forma de feminin a pronumelui personal ***ea*** este prezent în ambele forme de persoana a III-a singular din arabă, هُوَ şi هِيَ, ceea ce creează confuzie. Pe de altă parte, confuzia ***ei – ele*** se produce din tendinţa de a asocia ***el*** cu ***ele***, respectiv ***ea*** cu ***ei***, cea de-a doua formă părând a fi forma de plural a primei forme. În plus, omonimia formei de nominativ a pronumelui personal de persoana a III-a plural ***ei*** cu forma de genitiv singular feminin a pronumelui personal ***ei*** sporeşte confuzia.

Şi în cazul dificultăţi morfologice depistate în asimilarea corectă a paradigmei pronumelui personal din limba română de către studenţii arabi, majoritatea manualelor nu iau în considerare posibilitatea unor asemenea erori şi, ca atare, nu oferă soluţii pentru depăşirea lor. Pentru o mai bună fixare a distincţiei dintre *el – ea*, respectiv *ei – ele*, sunt necesare strategii didactice compensatorii, care să includă exerciţii în care să se asocieze pronumele personale la persoana a III-a singular şi plural cu substantive pentru care genul este evident (de tipul: *fată*/ *băiat*, *mamă*/ *tată*, *soră*/ *frate*, *femeie*/ *bărbat*) sau exerciţii în care să se asocieze pronumele personale la persoana a III-a singular şi plural cu substantive proprii, nume feminine şi masculine. De asemenea, sunt utile exerciţiile de prezentare a unor persoane/ personalităţi feminine şi masculine, implicând folosirea repetată a pronumelui personal la formele corespunzătoare.

V. Dificultăţi sintactice

Pentru a ilustra dificultăţile sintactice întâmpinate de studenţii arabi în procesul de învăţare a limbii române, ne-am oprit asupra celor legate de asimilarea verbului *a fi*. În limba arabă, în propoziţia *ecuaţională*, o formă a propoziţiei nominale (الْجُمْلَةُ الاسْمِيَّةُ), verbul *a fi* (كانَ/ يَكُون) la indicativ prezent, forma afirmativă, este, în general, omis, fiind subînţeles (Ryding 2005: 634). Ca atare, studenţii arabi care învaţă limba română tind să omită verbul *a fi* la indicativ prezent, în construcţii calchiate după structura din limba arabă, precum: **Studentul (este) român.* (الْطالِبُ رُوْمانِيٌّ); **Banana (este) galbenă.* (الْمُوْزُ أَصْفَرُ). Verbul a fi este omis şi în propoziţii în care, în echivalentul din limba română, acesta este verb predicativ: **Fata (este) în cameră.* (الْبِنْتُ فِيْ الْغُرْفَة).

Studenţii arabi tind să omită verbul *a fi* la indicativ prezent, atât când acesta este verb copulativ sau verb predicativ, în prelungirea structurilor din limba arabă, cât şi când acesta este verb auxiliar, în situaţii în care construcţia corespondentă din limba

BDD-A28945 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:56 UTC)

arabă nu implică folosirea unui verb auxiliar. În aceste cazuri nu mai e vorba de o eroare de transfer lingvistic, ci mai degrabă de o extrapolare a omiterii verbului *a fi* la modul indicativ prezent. Este situaţia erorilor ce intervin în asimilarea diatezei pasive de către studenţii arabi, care tind să construiască propoziţii de tipul **Cartea citită de el*. În limba arabă, „diateza pasivă se formează de la diateza activă prin schimbarea timbrului vocalelor" (Dobrişan 2014a: 205), aşadar, printr-o formă distinctă a verbului, fără verb auxiliar. În consecinţă, pentru o asimilare corectă a verbului *a fi* de către studenţii arabi, care să evite *fosilizarea* unor astfel de structuri eronate recurente, sunt necesare nu doar exerciţii specifice care să ajute la asimilarea structurii predicatului nominal în limba română, ci şi exerciţii specifice cu construcţii verbale la diateza pasivă.

Studenţii arabi tind nu doar să omită verbul *a fi* în situaţii precum cele discutate mai sus, ci şi să introducă nejustificat acest verb în structuri verbale incorecte şi improprii pentru limba română. Astfel, uneori apare un fenomen de calchiere a structurii din arabă ce exprimă o acţiune progresivă din trecut cu ajutorul verbului auxiliar *a fi* (كانَ) la trecut, urmat de un verb la forma de indicativ prezent (Ryding 2005: 446). Corespondentul cel mai apropiat din limba română a acestei forme verbale este structura la modul indicativ, timpul imperfect: *El lucra în birou*. – كانَ يعَمَلُ فِي الْمَكْتَب. După acest model, studenţii tind să înlocuiască imperfectul cu o construcţie verbală calchiată după limba arabă: **El a fost lucrează în birou*. Recurenţa unor astfel de structuri impune introducerea în procesul didactic a unor exerciţii specifice pentru asimilarea formelor flexionare ale imperfectului şi pentru înţelegerea funcţiilor acestuia. În astfel de cazuri se dovedeşte utilă o prezentare contrastivă a acestor structuri verbale din limba română şi limba arabă, pentru a facilita comprehensiunea acestor construcţii morfo-sintactice şi pentru a forma o conştiinţă metalingvistică prin care studenţii devin capabili să recunoască şi să evite astfel de erori posibile.

VI. Dificultăţi lexicale

O categorie aparte a elementelor lexicale ce pot deruta studenţii arabi care învaţă limba română o constituie cea a „prietenilor falşi", cuvinte cu forme asemănătoare în cele două limbi, arabă şi română, dar cu semnificaţii diferite. *Prietenii falşi* (*false friends* sau *faux amis*) se referă la „fenomenul specific de interferenţă lingvistică în care două cuvinte în două sau mai multe limbi sunt identice sau foarte asemănătoare grafic şi/ sau fonetic", dar au sens „total sau parţial diferit" (Chamizo-Domínguez 2008: 1).

Vom lua în considerare trei exemple care ridică probleme de asimilare corectă studenţilor arabi: مَساء (care se pronunţă asemănător substantivului articulat românesc *masa*, dar înseamnă „seară"), مِائَة (cu pronunţia asemănătoare cu a numeralului *mia* din limba română, dar însemnând „sută") şi صِفْر (cu o pronunţie apropiată de substantivul din limba română *cifră*, dar însemnând de fapt „zero"). Dacă în primele două cazuri este vorba de pură coincidenţă, suprapunerea fonetică neprovenind din vreo înrudire a celor doi termeni cu etimoni proveniţi din familii lingvistice diferite, în ultimul caz confuzia se justifică printr-o etimologie comună, substantivul din limba română *cifră* având drept etimon cuvântul din limba arabă صِفْر.

Aceşti *prieteni falşi* pot genera o serie de dificultăţi în asimilarea unor cuvinte, generând o serie de neînţelegeri în receptare şi erori în producerea unor structuri

BDD-A28945 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:56 UTC)

lingvistice în care aceşti termeni sunt implicaţi. Astfel, studenţii pot înţelege eronat sensul unor structuri temporale precum *înainte de masă s*au *după-masă*, asociindu-le sensul de *seară*. De asemenea, studenţii pot citi greşit anumite numerale cardinale, înlocuind cuvântul *sută* cu *mie*. O altă eroare apare în citirea unor numere de telefon, date, adrese, prin folosirea substantivului *cifră* în locul numeralului *zero*. Ca soluţii de conştientizare şi depăşire a acestor erori semantice, se recomandă punerea în context a unor astfel de cuvinte derutante, pentru asimilarea sensurilor corecte în limba română.

VII. Dificultăţi pragmatice

Poate cel mai greu de depistat şi de surmontat sunt dificultăţile de ordin pragmatic, care au un fundament cultural dificil de transmis într-un dialog intercultural. După cum subliniază Andra Şerbănescu, „există cuvinte a căror semnificaţie culturală diferă de cea literală, de dicţionar. De exemplu, în culturile arabe – în contexte de tipul: *Când primiţi la magazin această piesă de maşină?/ Mâine*, *mâine* semnifică «Nu ştiu/ Niciodată», într-o formă politicoasă, indirectă de răspuns.” (Şerbănescu 2007: 208). Aşadar, printr-un transfer pragmatic, cuvântul *mâine* din limba română dobândeşte pentru studenţii arabi o semnificaţie culturală diferită, adiţională faţă de cea literală. În araba modernă standard echivalentul lui mâine este غَداً, dar se foloseşte şi varianta dialectală, بُكْرَة, care are şi sensul „cândva”. Prin extensie pragmatică, pentru o întrebare de tipul *Când îţi faci card la bibliotecă?*, răspunsul *Mâine* poate să însemne, pentru studenţii arabi care învaţă limba română, „nu ştiu”, „cândva” sau chiar „niciodată”. Acest răspuns nu implică o promisiune sau un angajament, ci poate reprezenta o strategie de eschivare, de amânare sau chiar de sustragere. Soluţiile de evitare a neînţelegerilor interculturale ce pot interveni în asemenea cazuri ţin de înţelegerea corectă a încărcăturii culturale şi a valenţelor pragmatice ale cuvintelor din cele două limbi privite contrastiv, pentru a utiliza strategii de negociere adecvate.

VIII. Concluzii

Analiza contrastivă, corelată cu analiza erorilor, oferă soluţii viabile pentru conştientizarea şi depăşirea unor dificultăţi de ordin fonetic, morfologic, sintactic, lexical şi pragmatic, întâmpinate de studenţii arabi care învaţă româna ca limbă străină. Erorile analizate în lucrarea de faţă probează necesitatea elaborării unor materiale didactice specifice pentru studenţii arabi, care să faciliteze comprehensiunea şi asimilarea unor structuri lingvistice din limba română care pot interfera cu structurile corespondente din limba arabă. Astfel, în procesul didactic, textele şi exerciţiile se cer adaptate la aceste cerinţe specifice pentru studenţii arabi care învaţă RLS. În plus, pe lângă dificultăţile gramaticale şi lexicale, se vor avea în vedere şi valenţele pragmatice implicate, prin integrarea în procesul de predare a limbii române studenţilor arabi a unor serii de strategii comunicative adecvate aspectelor pragmatice şi interculturale.

BDD-A28945 © 2018 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:56 UTC)

Bibliografie

Abu-Chacra, Faruk. 2007. *Arabic: an Essential Grammar*. London and New York: Routledge – Taylor and Francis Group.

Anghelescu, Nadia. 2000. *Limba arabă în perspectivă tipologică*. Bucureşti: Univers Enciclopedic.

Caspari, Carl Paul. 1896. *A Grammar of the Arabic Language*. Translated from the German and Edited with Numerous Additions and Corrections by W. Wright. Third Edition. Revised by W. Robertson Smith and M. J. de Goeje. Volume I. Cambridge: Cambridge University Press.

Chamizo-Domínguez, Pedro J. 2008. *Semantics and Pragmatics of False Friends*. New York, London: Routledge, Taylor & Francis Group.

Dobrişan, Nicolae. 2014a. *Limba arabă contemporană 1*. Ediţia a II-a. Bucureşti: Pro Universitaria.

Dobrişan, Nicolae. 2014b. *Limba arabă contemporană 2*. Ediţia a II-a. Bucureşti: Pro Universitaria.

Ellis, Rod. 1995. *Understading Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.

Gairdner, W. H. T. 1925. *The Phonetics of Arabic. A Phonetic Inquiry and Practical Manual for the Pronunciation of Classical Arabic and of one Colloquial (the Egyptian)*. London: Humphrey Milford, Oxford University Press.

GALR1. 2008. *Gramatica limbii române*, Vol. I. *Cuvântul*. Coordonator Valeria Guţu-Romalo. Tiraj nou, revizuit. Bucureşti: Editura Academiei Române.

Hall, Edward T. 1989. *Beyond Culture*. New York: Anchor Books – A Division of Random House, Inc.

Iordan, Iorgu. 1962. *Lingvistică romanică: evoluţie, curente, metode*. Bucureşti: Editura Academiei Române.

Krzeszowski, Tomasz P. 1990. *Contrasting Languages. The Scope of Contrastive Linguistics*. Berlin: Walter de Gruyter & Co.

Nemser, William. 1992. *Approximative Systems of Foreign Language Learners*, in *Error Analysis. Perspective on Second Language Acquisition*. Edited by Jack C. Richards. London and New York: Longman.

Ryding, Karin C. 2005. *A Reference Grammar of Modern Standard Arabic*. Cambridge: Cambridge University Press.

Selinker, L. 1992. *Interlanguage*, in *Error Analysis. Perspective on Second Language Acquisition*. Edited by Jack C. Richards. London and New York: Longman.

Şerbănescu, Andra. 2007. *Cum gândesc şi cum vorbesc ceilalţi. Prin labirintul culturilor*. Iaşi: Polirom.

BDD-A28945 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:56 UTC)